

HOGY RUHÁZKODIK A TANYA?

ÍRTA: TÖMÖRY LAJOS

Első pillanatra alig hihető, de beszédes valóság: a szegedi fogyasztóközönség elitje a tanyai nép. A tanyai módosabb gazdák, paprikatermelők (»paprikások«) gazdasági viszonyaikhoz képest nagy igényűeknek mondhatók. Aránylag nem sokkal marad alul fogj[^]asztóképesség dolgában a törpebirtokos sem s épp ennek az elemnek élénk szükségletekkel rendelkező tömegei hozzák létre azt az érdekes helyzetet, hogy a szegedi ruha- s textilpiacon a városi bentlakó nép fogyasztását a tanyai közönség felül is múlja — nemcsak kvantumban, de minőségben is.

A szegedi ruha- s textilkereskedők megállapítása szerint a városi közönség nem vásárol oly jó minőségű árut, mint a tanyai, amely amellet igen megbízható vevő s konzervatív természeténél fogva, sajátos következetességgel ragaszkodik megszokott bevásárlási forrásá-

hoz s ez az úgyszólván öröklődő bizalmi viszony mindkét félre csak előnyt jelent.

Minden jobb gazdának van egy »törzs«-üzlete, ahonnan állandóan, nem tömegesbeszerzés formájában ugyan s nem is előre (hosszabb időre) — hanem jobbára esetenként, pillanatnyi szükségleteit véve figyelembe — kielégíti ruhaszükségletét

Ha a vásárlóközönséget, a bevásárlás helyét, a vásárolt anyag árát s minőségét véve alapul, osztályozzuk, természetszerűleg adódik a tanyai nép jobbmódú rétegének s a törpebirtokosoknak és kisbérieknek különválása.

A jobbmódú gazda az üzleteket s — dicséretére mondva — a legjobb üzletek raktárait keresi fel, míg a törpebirtokos és kisbérő úgyszólván kivétel nélkül a vásári piaci sátrakból — vásár alkalmával vagy hetipiacon — elégíti ki szükségleteit s olcsóbb minőségű árukat vásárol, a legalább is a látszólag tartósabb, erősebb anyagokra irányítva figyelmét.

A jobb gazdák szükségletei általában függetlenebbek a gazdasági viszonyok hullámzásától, bár a legutóbbi romlási folyamat az ő bevásárlásaikon is látható — mégis hitel igénybevételével ugyan, de ragaszkodik megszokott szükségleteihez. Ellenben a kisbérők

vásárlási kedvét könnyen befolyásolják a gazdasági körülmények. A legutóbbi vásárokon, de a hetipiacokon is érezhető volt a tanyai nép keresletének lanygulása; a piacokon annál feltűnőbb ez, mivel az ipari cikkek s textilárak árainak emelkedése nem következett be, vagy legalább is nem oly mértékben, mint tavaly, általában tavaszi s húsvételőtti (nyár-éjeji) tömegesebb beszerzések idején.

Ami a jobb gazdák szükségleteit részleteiben illeti: a legjobb és legdrágább áruk vásárlását láthatjuk az egész vonalon. Szövetféléknél a gyengébb pamutanyagot ritkán veszik, aránylag nagymértékben vásárolják a finomabb szövetet: s a tanyai asszony a selyemruhát nemcsak szereti, de meg is veszi. Általában a tanyai asszony ünneplő ruhájának megválasztásánál nem fukar, de jó anyagot vesz a tanyai gazdálkodó is. A kiválogatásnál mindig az anyag kiválósága a döntő szempont, órákig vizsgálgatja a tetsző anyagokat s épp oly kevésbé engedné magát félrevezetni az árakat illetően, mint amily kitűnő érzékkel tudja kiválogatni úgy felső, mint alsó ruháinak anyagát — egész a mosó-, vászon- s fehérneműanyagig.

A kvantum erősen függ a gazdasági viszo-

nyok alakulásától. A *ruhaanyaga* az *évszakoknak* megfelelően elég jól alkalmazkodik az időjáráshoz s a korszerű modern viselet is gyorsan kialakult s kiszorítja a régi, »népies« lengő viseletet s a zsinóros, sujtásos kabát s szalagos pruszlik helyett, a régiek eltűnésével párhuzamban kialakul a modern népviselet, amely Szeged tanyavilágában a férfiaknál keményre vasalt ing, külön gallérral, de nyakkendő nélkül — csizmanadrág (csizmával — bricseszserű — és sportszerű kabát. (A felső ruhát igen sokszor készen veszi és ritkábban csináltatja a tanyai gazda — anyaga jó). E speciális jellegű modern paraszti viselet igen általános, de a szalagos, pántlikás, buggyos és fodros terebélyes szoknyák és blúzok is mindjobban eltűnnek s a racionalizálódás szelleme az anyagnak gazdaságosabb s észszerűbb, praktikusabb kihasználását hozza magával.

A jobb módú asszony ünnepi öltözete — de sokszor az otthoni is — nem sokban különbözik a városi polgári öltözéktől. A tarkaság, a színes »festők« nagy száma, a női öltözetben megmaradt s a munkaruha egyszerű anyaga (kékfestő, színes, pettyes alj) a házimunkában tisztán a tartósabb minőség kellékeinek figye-

lembevételét diktálja a bevásárlásnál.

A tanyai asszony otthon nem, vagy csak ritkán visel harisnyát, de ha városba jön, nem ritkán csinos selyem harisnya és jól szabott cipő van a lábán. A fejkendő, amely még nagyon általános viselet, színes, vagy egyszerű, aszerint, amint ünneplő, vagy mindennapi használatra veszik. A tanyai nép ezirányu szüksége igen nagy, mivel a kalap viselete a tanyai asszonyoknál a legritkább; a fejkendő tekintetében a gazdasszony a legkonzervatívabb.

Viszont a nagy kendő a női viseletben tért veszít s idősebb asszonyok viseletévé szorul vissza — a fiatalabb asszony kötött kabátot, szvettert (pullover) hord, amelyet praktikusabbnak tart.

A kötött holmit a férfiak is széles körben használják s alsóneműnek is viselik.

Legújabban a *zsebkendő-használat* általánossá vált s itt fejlődött kvantumban nagyon sokat a tanyai nép szüksége. Elég finom s nagyszámú zsebkendőt vesznek.

A keztyűviselet a jobb gazdasszony oknál ünnepnapokon szokás, különösen télen — de a fiatalabbak nyáron is viselnek keztyűt — sőt a férfinep is veszi télire a bőr- és még-

inkább a kötött-keztyút.

A lányokat a férjhezmenetel alkalmából igen gondosan összeválogatott kelengyével látják el s ilyenkor *minőségileg is fokozottak* az igények. (Kényszerű szokás ilyenkor újabban az adósságcsinálás.)

A gyermekek öltöztetésére is nagy gondot fordítanak. (A családi s gyermekfelvételek (fényképezés) divatja érdekes hajtóerő.) A gyermekeknek kész ruhát vesznek, csináltatni is szokták — a tanyai (néha házi) varrónóval. Itt is a jó, *tartós* anyag a fontos a beszerzésnél.

Az *ágynemű* megválasztásánál sokat fejlődött a tanyai nép szükséglete s a jobb gazda az öröklött dunyhák helyett és mellett a paplannak is hive. A tarka ágynemű helyett divatos lesz lassan a fehér — csipkés — ágynemű, a paplanra huzatot is vesznek — ami nem volt mindig szokásban —, csipkés, fodrosat. A szőnyeg használata a »tiszta«-szobákban nem ritka dolog s a díványon a díványpárna — néha díszpárna már előfordul.

A *törpebirtokos, kisbérlő* ezzel szemben ruha- s textilszükségeiben egyszerűbb fokon áll s a vásári s hetipiacok sátraiban vásárol. Szórványosan üzletekbe is bemegy ruha-

nemüért.

Általában a silányabb, selejtesebb áruk ragadják meg figyelmét és érdeklődését, mivel a gazdasági helyzete erre korlátozza őt. Ez a determináltság azonban elég széles kereteket állapít meg s szinte családonként változó szükségletkielégítési fokot engedélyez. A gyermekek száma, a családfő természete, a termelési s értékesítési lehetőségek nagyon befolyásolják szükségleteik körét s egy-egy baromfi-, vagy sertésvész elég ahhoz, hogy visszaszorítsa ki-elégítésre váró szükségleteiket az igénytelen-ség végső határáig.

A kereskedők nem kis szomorúsággal látják s érzik, hogy a kisbérlőnek nincs ünneplője s asszonyok munkaruhája évekig marad ugyanaz s legfeljebb a kötényszükséglet kielégítése történik meg zavartalan pontossággal; évekig hordanak a kisparasztok egy ünneplőcsizmát s az négy év múltán még mindig megfelel strapalábbelinek s házilag átalakítva végül papucs lesz belőle. A lábbeliszükséglet az asszonyoknál a papucshasználat miatt szintén ritkán frissítődik fel új cipő vásárlása által.

Mégis a legegyszerűbb bérló is igyekszik hajadon lányát lehetőség szerint »szépen« já-

ratni s nagy szégyen, ha az ilyen parasztlány (aki természetesen maga is napszámos, marokszedő, gyomláló stb.) nem rendelkezik jó ünneplővel, jó munkaruhával. A fiatal kisparaszt-asszony nagy művészettel osztva be tojás, zöldség és baromfi eladásából nyert pénzecskéjét, aránylag még mindig jobban ruházkodik s drágább ruhában jár, mint a városi polgárasszonyok.

A fiatal lányok szájuktól vonva meg a falatot — a leventeünnepeken selyemharisnyákban jelennek meg s a levente legények ilyenkor szintén jó ruhákban szeretnek megjelenni.

A kötött dolgok nagy keresletnek örvendnek itt is.

A kisparaszt mindamellet, hogy nehéz viszonyok között tengődik, a ruházati- és textilszükségeit a legtágabb keretekig elmenve, szorgalmas életmód mellett s helyesen osztva be lehetetlenül csekély jövedelmét — *példás mennyiségben elégíti ki* s a cél, amely felé szüntelenül tekint és törekszik: a fejlődő igényű, jobb módú gazdák szükségleti színvonalára.

Ami végül a ruhanemük előállítási helvét illeti: — a tanyai nép gazdagabb rétegei is, de különösen a kisparaszt (90 százalékig) a

hazai textilgyárak áruit vásárolja — ami megmagyarázható a magyar textilgyárak rohamos fejlődéséből is. A helyi (szegedi) szövőgyárak gyártmányaiból a helyi szükségleteknek csak kis része elégíthető ki, mivel a szegedi gyárak jobbára gazdasági célú anyagot állítanak elő (ponyvát, zsákot) s ruházati szükséglet-kielégítés szempontjából nem sokat számítanak. Megemlítem még, hogy adataim legnagyobb részét a helyszínen szereztem, de hálás vagyok Kertész Ernő úrnak, a szegedi Eisenstädter cég [önökének is a tőle kapott szakszerű útbaigazításokért.